

ZAKON ŽELJE ALI SINDROM MANJVREDNOSTI (k vprašanju o glavni osebi v sodobni slovenski kratki prozi)

Sodobne družbene okoliščine silijo pisatelje, da se obrnejo k intimnemu življenju svoje glavne osebe, ki se večinoma ne nahaja več v opoziciji z zunanjim svetom. V knjigi A. Blatnika s povednim naslovom *Zakon želje* (2000) so glavne osebe, ki naj bi bile svobodne, v resnici prisiljene, da se podreajo ne samo okoliščinam, razmeram, ampak celo svojim željam. Tu je glavna beseda »zakon«. Posebnost sodobnega časa je, da si literarna oseba ne prizadeva več za to, kar je skrito pod pojmom »svoboda«, pač pa je svoboden človek praktično ujet v *Mrtvi kot* (naslov knjige D. Šarotarja, 2002) živetarjenja brez perspektive. Zato se v njem razvije sindrom manjvrednosti. Zelo ostro občuti svojo podrejenost stereotipom, naključjem, volji sočloveka, smrti itd. Izčrpanost življenja postane temeljna značilnost sodobne slovenske kratke pripovedne proze.

literatura eksistencialne izčrpanosti, humanistična usmerjenost literature, intimizem, zakon želje

The modern social situation force writers to turn to the intimate life of their protagonists, who are largely no longer in opposition to the outside world. In Andrej Blatnik's book with the eloquent title of *Zakon želje* (2000) the main characters, though supposedly free, are in reality compelled to submit not only to circumstances and relations, but also to their own desires. The key word here is "law". A distinctive feature of the modern world is that the literary figure no longer strives to achieve that which is hidden behind the concept of "freedom", as the free person is in practice caught in a "dead corner" (*Mrtvi kot*, the title of a book by Dušan Sarotar, 2002) of aimless inertia. The result of this is a sense of inferiority: an intense feeling of submission to stereotypes, coincidence, the will of others, death and so on. A sense of the exhaustedness of life has become the fundamental characteristic of contemporary Slovene short prose.

literature of existential exhaustedness, humanistic orientation of literature, literature of the intimate, law of desire

Ker o sodobni literaturi vse pogosteje govorijo kot o literaturi eksistencialne izčrpanosti, se je naše raziskovanje slovenske kratke pripovedne proze napotilo prav v to smer. Oznako »literatura eksistencialne izčrpanosti« lahko uporabimo za vso sodobno slovensko literaturo, tudi za roman, kjer se glavni junak svojevrstno spreminja, skuša najti novo identiteto sodobnega človeka, ki se je znašel v novih okoliščinah. Ko so Slovenci izvršili svojo najpomembnejšo zgodovinsko nalogo – postali narod s svojo samostojno državo, se je pred njimi pojavilo vprašanje, kam

naprej. Na politični ravni se zdita samoumevna nadaljnji razvoj demokracije v okviru evropske družine narodov. Vendar samoumevnost ne zadostuje osnovnemu bistvu literature. V kratkih pripovednih besedilih, ki sem jih prebrala, večinoma izginja (postopoma, upamo, da le začasno) nacionalna, izvirno slovenska sestavina. V slovenski književnost nasploh je bil samoumeven razvoj skladen s splošno evropsko kulturno tradicijo. Tendenco dvigniti svojega junaka na nadnacionalno, se pravi mednarodno raven je bilo mogoče videti že pred osamosvojitvijo Slovenije, toda prej ni bilo mogoče govoriti, da je vsesplošna. Še nikoli se niso s takšno močjo kot zdaj izgubljale specifične slovenske lastnosti v liku glavne osebe, ki je postala, lahko bi rekli, povprečna za sodobni evropski in ameriški kulturni kanon.

V glavnem junaku slovenske literature sedemdesetih in osemdesetih let preteklega stoletja se da začutiti nedoločenost njegovega položaja, celo kadar gre za t. i. 'outsiderja'. V njegovi individualnosti in usodi se kažejo nasprotja, ki so značilna za socialistično družbo pred njenim propadom. Zdaj pa so notranji orientirji nedoločeni, tako kot se zdijo danes nejasni človekovi svetovni nazori, ki so razpršeni v polifoniji pojmovanj.

Izjema v tem so besedila, posvečena problemom nacionalnih manjšin v Sloveniji (na primer *Preizkus z jabolkom* Andreja E. Skubica, 2003), čeprav je tudi v njih v ospredju splošna humanistična usmeritev, ki ne dovoli poniževati človeka kot takega, ne glede na njegovo nacionalnost. Humanistična usmerjenost ostaja še dandanes temeljni kamen literature.

Sodobne družbene okoliščine – bolj ali manj opredeljen položaj sodobnika – pisatelje silijo, da se obrnejo k intimnemu življenju svoje glavne osebe. Ta večinoma ni več v opoziciji z zunanjim svetom, temveč sprejema njegova pravila, čeprav se jih lahko boji ali mu ne zadostujejo itd. V knjigi A. Blatnika s povednim naslovom *Zakon želje* (2000), kjer so zbrana besedila, ki so nastala v devetdesetih letih preteklega stoletja, so glavne osebe, ki naj bi bile svobodne, v resnici prisiljene, da se podredijo ne samo okoliščinam, razmeram, ampak celo svojim željam. Tu – v naslovni besedni zvezi – je glavna beseda, tako rekoč smiselni center, 'zakon'. Tako je v zgodbi *Dan osamosvojite* v ozadju prvoosebne pripovedi vidna avtorjeva ironija, ki postavlja nasproti rojevanje nove države in rojevanje potomca, ki je za človeka konec koncev najbolj pomembno in usodno.

Posebnost sodobnega časa je, da si literarna oseba ne prizadeva več za to, kar je skrito pod pojmom 'svoboda', pač pa je človek, ki mu pravijo svoboden, ujet v *mrtvi kot* životarjenja brez cilja in brez perspektive. Zato se v njem razvije sindrom manjvrednosti. Zelo ostro občuti podrejenost stereotipom, naključjem, volji sočloveka, smrti itd. *Mrtvi kot* je naslov zbirke kratke pripovedne proze Dušana Šarotarja (2002), v kateri junakovo eksistenco v mnogih zgodbah spremlja smrt. Podobno vzdušje prinašajo zgodbe knjige *Utro v Rossiji* (2003), prevedene v ruščino, avtoric Polone Glavan in Mojce Kumerdej. Izčrpanost življenja postane temeljna značilnost sodobne slovenske kratke pripovedne proze in njenega junaka.

Ruski pisatelj Vasilij Aksjonov, ki od leta 1980 živi v ZDA, je o sodobni literaturi rekel, da mora zdaj »pisatelj biti ne vladar misli, temveč osvoboditelj misli«. Treba je osvoboditi ne le visoke, filozofske, ampak tudi najbolj navadne, vsakdanje misli, v vsej zapletenosti človeka in njegovih želja, radosti in žalitev videti bistveno preprostost. V sodobni slovenski prozi prevladuje prav ta usmeritev, in sicer k običajnosti bivanja, ker je sodobni človek, tudi pisatelj, prepričan v načelno nerazpoznavnost sveta.

Sodobni slovenski pisatelji raziskujejo vsakdanje zgodbe z obče človeškim sižejem, kar vpliva na označevanje značaja njihovih glavnih oseb ne glede na to, kateremu narodu pripadajo. Zgodbe se lahko dogajajo kjerkoli.

Že prej lahko v slovenski literaturi zasledimo zgodbe, katerih glavne osebe za življenje ne potrebujejo popolne svobode, ampak človeško toplino in prijateljstvo, pri tem pa ni pomembna oblast, ampak poznavanje, ne zunanja lepota, ampak duhovnost (gre za antiutopije Berte Bojetu).¹ Zdi se, da sodobna slovenska kratka pripovedna besedila v glavnem nadaljujejo v tej smeri. Razumevanje polifonije življenja pisateljem pomaga predvsem pri oddaljevanju od tradicionalnega sistema vrednot. Vendar se s tem žal vse bolj oddaljujejo tudi od nacionalne slovenske samozavesti, tradicije, tako da je glavna oseba vse manj Slovenec/Slovenka in vse bolj človek sveta. V tem lahko vidimo prve očitne rezultate globalizacije.

V zgodbi *Črke* Vinka Möderndorferja gre pravzaprav za legendo o izginulem mestu – Trdnjavi, ki jo različni narodi različno imenujejo: *Mesto besed*, *Kraljestvo črk*, *Dežela, kjer so nastajale zgodbe*, *Kraj, kjer se rojevajo knjige* (Möderndorfer 2004: 39–42). Podobnih legend je pri različnih narodih nastalo veliko, na to npr. spominjata legenda o ruskem Kitežu in legenda o Benetkah. V Möderndorferjevi zgodbi so od Trdnjave ostale le črke, v katerih je prepoznati dve besedi, 'umrli' in 'svoboda'. Avtor razvija misel o tem, da je zgodovinsko vnaprej določeno, da boj za svobodo večinoma prinaša razsulo, smrt, pozabljenje. Čeprav se mesto ni vdalo nasprotnikom, so »v opoju zmage pozabili na črke, ki se zlagajo v besede in pomenijo življenje«. Brez svojega srca – knjižnice in tiskarne – so se mesto in njegovi prebivalci »za vedno izgubili v času«. S to mislijo pisatelj nadaljuje in po svoje razvija nazor B. Bojetu, da *razumevanje* pomeni več kot *svoboda*. V *Zgodbi o strahu* govori Möderndorfer o tem, da lahko človek najde pravi mir in se osvobodi predvsem samega sebe šele takrat, ko se reši strahu. Ta pozicija se zdi zelo pomembna, ko gre za premagovanje sindroma manjvrednosti.

Za posebej opazno značilnost sodobne literature se izkaže protislovje, ki ga morajo slovenski literati šele premagati, to je protislovje v glavnih osebah: po eni strani so tako rekoč orientirane v globalno, značilno za vse, po drugi strani pa so ujete »v kot« nacionalno-specifične slovenske variante. Svetovna celost v dobi

¹ Glej romana Berte Bojetu *Filio ni doma*, 1990, in *Ptičja hiša*, 1995 (Celovec: Wieser). Glej tudi: Julija A. Sozina, Poskus oddaljevanja slovenskega romana od ideologije pred osamosvojitvijo, *Slovenski roman (Obdobja 21)*, ur. M. Hladnik, G. Kocijan, Ljubljana: Center za slovenščino pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete 2003.

globalizacije dosega svoj vrhunec, človek pa se spopada s lastno željo, da bi ostal isti.

O premagovanju sindroma manjvrednosti in strahu pripoveduje zgodba *Nenavadna identiteta Nine B.* Polone Glavan (2003). Mlado sedemnajstletno dekle Nina se poskuša osvoboditi predsodkov, ki jih je podedovala od svojih staršev. Z očitno ironijo avtorica opisuje življenjske vrednote starejših, tako rekoč »pravih« Slovencev, kakršen je Ninin oče, ki je svojo »rodovno pripadnost za vsak primer oplemenitil s tipičnimi vzorci obnašanja – ... Hišo, ... Avtomobilom, ... politiko nevmešavanja do Sosedov (v kolektivni zavesti imenovano Manire)« (Glavan 2003: 34). Še kot otrok si je vprašanje identitete predstavljala takole: z ene strani so nemški turisti (se pravi Evropa) – rdeči, vljudni, tihi, z druge strani so domačini iz krajev približno 100 km južno od Slovenije (se pravi Balkanci) – rjavi, nevljudni, glasni. Slovence otrok postavlja nekam vmes. Prvi imajo Kulturo (z veliko začetnico), drugi imajo Drugo kulturo (tudi z veliko začetnico), kaj pa imajo Slovenci? Tu si dekle postavlja vprašanje in z njo tudi avtorica (Glavan 2003: 36). Zelo zanimivo in zelo provokativno. »Slovenec se je lahko identificiral le, če se je postavil ob nekoga drugega, ne da bi ob tem stopil na prste in porinil prsni koš naprej.« (Glavan 2003: 39.)

Za svojo glavno osebo je Polona Glavan našla izhod. Med študijem v Evropi, h kateri je, kot piše, »pristopila z dolžno ponižnostjo in strahospoštovanjem« (Glavan 2003: 39), se Nina kot Slovenka ne počuti majhna in zato manjvredna, temveč kot maloštevilna, redka, eksotična, konec koncev enkratna: »Bil si podoben drugim, a nekako manj pogost, to ti je avtomatično podelilo vrednost.« (Glavan 2003: 41.) Od trenutka, ko je prišla do tega, junakinja »svoje nenavadne identitete več ni odložila«. Stran lahko vrže »zastave, himno in naftalinasto dehteče parole ... o Samoniklosti, Ponosu«, vendar še naskrivaj, le v mislih: »Potem se je nagonsko ozrla, kot bi se bala, da bi jo kdo lahko slišal, in se zahihitala za stisnjeno pestjo.« Tu je pisateljica postavila zadnjo piko, ki zaznamuje konec zgodbe.

Pojavljanje podobnih leposlovnih del je dokaz, da so Slovenci ta strah že začeli premagovati v sebi. Iz referatov udeležencev mednarodne konference, ki je bila 23. in 24. novembra 2004 leta v Moskvi na Inštitutu za slavistiko Ruske akademije znanosti, posvečena pa vprašanju nacionalne identitete v dobi globalizacije, je razvidno, da je situacija v slovenski literaturi malo drugačna kot v večini literatur drugih držav Srednje in Jugovzhodne Evrope. Za razliko od drugih si Slovenci lahko privoščijo ta prehod na občečloveško raven in jih pri tem ni strah, da ne bodo več Slovenci. Medtem ko se v dobi globalizacije večina krčevito oprijema svoje nacionalne identitete kot rešilnega jopiča, ostajajo Slovenci »nezlomljivi narod« tudi v kulturnem smislu. To je velik dosežek sodobne slovenske literature. Ne glede na javni odmik od tradicije in nacionalnega Slovenec vseeno čuti, da pripada narodu, »katerega izvor je nekako nedorečen«, kot ironično pravi Polona Glavan, toda nedorečeni so tudi zgodovina, identiteta in duh.

V pogovoru za mesečnik za književnost *Literatura*, jubilejno 150 številko, naslovljenim *Heroična doba Slovencev je za nami*, je Andrej Capuder izjavil: »[A] žal moram povedati, da današnji čas zame ni več tako zanimiv. Vsi nekdanji komunisti bodo ob tem poskočili od veselja, češ, imeli smo prav, naš čas je bil zanimiv. Toda v resnici – velika, heroična doba Slovencev je za nami. To je bil spopad dveh svetov, desnega in levega tabora. [...] Od osvoboditve oziroma osamosvojitve Slovenije se mi vse zdi bolj plehko in manj zanimivo.« Vendar potem Capuder še dodaja, da »prihaja nova doba« in to se že čuti v novi slovenski kratki pripovedni prozi.

To, kar zbuja občutje ogroženosti pri slovenskih pisateljih, ni izginotje naroda v procesu globalizacije, ampak nejasnost njegovih perspektiv. Nasploh niso redka kratka leposlovna dela, kjer se opisuje strah ali celo obup in panika glavne osebe, ko ta stopa iz zakoreninjenega življenjskega reda, bodisi zunanjega bodisi notranjega. Čuti skoraj vesoljno razočaranje tam, kjer ni vse tako slabo. Ve, da mu preostane edino le še to, da čaka, da se zgodi karkoli in da to karkoli sprejme, ker mu ne preostane nič drugega (Hudeček 2004: 143).

V tem smislu je izrazita Cestnikova kratka zgodba *Dan kot toliko drugih* (Cestnik 2004). Ljubezen glavnemu junaku omogoča, da vse, kar se dogaja okrog njega, čuti ostreje. Srečen in začuden je nad svojimi spoznanji, začuti možnost sproščenega življenja. Spozna, kaj zmore in ne želi več biti »neopazni mimo-bežnik«, ki trepetja za svobodo, ki si jo je kupoval s široko paleto razprodajanja in služenja, saj vse znane poti vodijo k razvalinam nekega zelo površno sestavljenega življenja (Cestnik 2004: 100, 102). Rad bi postal oče, vendar njegov načrt ovira notranja nesposobnost, ki jo sam prvoosebni pripovedovalec imenuje 'jalovost': »V mojem življenju kot da se je nabiralo preveč jalovosti, kratkotrajno usmerjenih smislov, ki so se zagrizeno izogibali vsemu, kar bi utegnilo boleti.« (Cestnik 2004: 100.) Sprehaja se po ulicah, mestnem parku, gre v kino, gleda fotografije v galeriji, obiskuje vrsto barov, ne more pa domov. Ko sedi na klopi v parku, njegovo telo samodejno zavzame položaj embria, potegne kolena k sebi, da na njih prekriža prste rok in vrh vsega nasloni brado (Cestnik 2004: 101). Prav ta položaj izraža nepripravljenost ali celo strah pred zunanjim svetom ter podzavestno hrepenenje po toploti, ugodju, varnosti. Po duševnih mukah najde zavetje v objemu ljubljene ženske: »Ob njej sem hitro pozabljal vse o njem.« (Cestnik 2004: 106.)

V tej kratki zgodbi je avtorju uspelo z minimalnimi sredstvi lakonično opisati široko paleto človeških čustev: ljubezen, srečo, romantično doživljanje, prisrčnost, začudenje, strah, sebično sovražnost itd., ki se mešajo v junakovi duši. Z druge strani se jasno pokaže sebična zaprtost sodobne družbe, kjer prevlada to, kar človeka »prazni s ponovljivimi, predvidljivimi, prodajno uspešnimi užitki« (Cestnik 2004: 104).

Skozi zgodbo notranjih peripetij glavne osebe – temelji na naravnih vprašanjih, ki jih sodobnost postavlja pred človeka – postajajo jasnejše tiste 'vrednote', ki so

pomembne za naslednjo stopnjo človekovega družbeno-kulturnega razvoja. Danes so te postale precej drugačne, kot so bile včasih.

Medtem ko so bili pisatelji dolgo pogreznjeni v lastno eksistencialno izčrpanost zunaj literature, se pravi v resničnosti, svojo priložnost že izkoriščajo drugi, prej neznani ali neopazni 'junaki', ljudje, ki si zdaj utirajo pot navzgor in naprej. Sčasoma postajajo močni, obenem pa nevarni. Konec koncev so postali tudi objekt pisateljevih raziskav.

V *Novi reviji* so leta 2004 izšle tri zgodbe Draga Janačarja: *Nevidni prah*, *Človek, ki je pogledal v tolmun ter ... pripoveduje Lešnik*. Glavni 'junak' prve je gospod Pšeničnik, novi gospodar življenja, tisti, ki usmerja denarne tokove v obnovljeni demokratični državi. Vsi ostali s strahom in trepetom čakajo njegov prihod. Avtor z rahlo ironijo opisuje tega vplivnega človeka, ki ga zaznamuje »začudenje vzbujajoča skromnost in majhnost«. Hkrati pa avtor ironično dodaja: »Ampak takšni so veliki ljudje, majhni.« (Jančar 2004: 61.) Napoleona novih časov lahko spravi v tolikšno zadrego, da celo prebledi, le otrok, ki najde pravo pištolo in se začne z njo igrati. Ob koncu zgodbe si pisatelj privoščiči, da izrazito zaznamuje svoje književne osebe, ko jih začenja pokrivati z nevidnim »prahom rahle bebavosti«, kar spominja na gledališke zavese ali celo mrtvaški prt.

Noč je, iz hlade Rimske ceste visoko na nebu se na zemljo usiplje zelo droben, človeškim očem neviden prah, ki lega na strehe, na drevesa, na ulice in trge mesta in prekriva vso lepo pokrajino, v kateri živijo njeni zadovoljni prebivalci. To je prah rahle bebavosti, ki pada vsako noč, podnevi pa ga veter raznese daleč naokoli. (Jančar 2004: 67.)

Čeprav se zdi precej paradokсно, se osnovne teme in vprašanja človeške eksistence ne spreminjajo tako hitro, kot se zamenjujejo literarni tokovi ali celo družbeno-politični ustroji. Ta proces se dogaja dokaj počasi, vzporedno z razvojem človeškega bistva, ki stoletja in še naprej ostaja isto. Janačarjeva kratka zgodba *Nevidni prah* kaže, da nič ne pomaga, če človek zamenja stare malike z novimi, pri tem pa ne spremeni svojega življenja.

Ironija se vedno pojavlja tam, kjer je navzoča kakršnakoli dogma, ki temelji na neki obči nacionalni ali splošno človeški vrednostni 'avtoriteti'. Sodobna oblast Slovenije uspešno demonstrira bližino ljudstvu in se izogiba javnemu nasprotovanju. Demokratična dejstva (ali njihov videz) nevtralizirajo ostrino problematike, ki je bila navzočna prej in je bila precej aktualna pred letom 1990, namreč pred osamosvojitvijo. Vendar problem ostaja, čeprav se je precej spremenil, dobil nove oblike ter zato razmeroma dolgo ni pritegoval velike pozornosti.

V drugi Janačarjevi kratki zgodbi se pojavi karikiran lik človeka, ki ga je očaral privid javnega življenja. Njegov edini cilj je, da se pojavi pred televizijsko kamero in govori: »Mlakar je v prsih nosil moralni zakon in je to tudi slikovito povedal vsakokrat, ko je imel pred seboj mikrofona in ko je bilo vanj uprto oko kamere.« (Jančar 2004: 69.) Njegov križev pot se je začel, ko so Slovenci osvobajali domo-

vino. Jože Mlinar si je upal pred tisoč očmi povedati (nadaljujoč besede Churchilla): »[N]ikoli se ne bomo predali, ker gre za naše pravice.« (Jančar 2004: 70.) Postal je človek, ki govori – govori veliko, mogoče celo upravičeno, toda govori samo zaradi govora samega. Postal je smešen. Izgubil je dom in službo ter umrl v mokrem listju ob cesti. Tako so se v listju ob cesti znašli tudi zagovori svobode, demokratičnih pravic in več drugega, o čemer je bilo slišati na tribunah ob času osamosvojitve.

Zadnja v tem majhnem revijalnem ciklusu je kratka zgodba ... *pripoveduje Lešnik*. To je zgodba iz časa druge svetovne vojne, ki si jo je avtor po pripovedovanju zapisal okoli leta 1975. Govori o srečanju dveh slovenskih rojakov na ruski fronti nekje pri Minsku: vojaka in ženske, katere imena ne pozna. Ženska pripada posebni službi, v kateri morajo ujeta dekleta izvrševati ali uresničevati »ukrepe za pospeševanje moške ustvarjalne moči« (Jančar 2004: 84), se pravi, da je uradna državnoarmadna vlačuga. Vojne razmere so prikazane prepričljivo preprosto: soba, neizpit kozarec vodke, postelja, dve marki za petnajst minut, esesovski oficir »niti ne tako slab človek [...] doma ima tri otroke« (Jančar 2004: 85), obenem pa kot neponovljiva človeška usoda s svojo neizrazito globoko muko. »'Živa?' je rekla in ga globoko pogledala v oči.« (Jančar 2004: 84.) Ženska se ne vrne domov, Lešnik pa se vrne z železnim križcem in brez roke. Iz osebnih zgodb izstopa slika brezdušne, cinične oblasti.

Tri zgodbe sestavljajo časovno retrospektivo, in sicer dandanašnje sodobnost, čas osamosvojitve, drugo svetovno vojno (v primerjavi z njeno tragiko vse drugo zbledi). Splošno je to, da duhovnost v abstraktnih skupnostih, kot so družba, oblast, država, ne more obstajati, ampak se lahko ohrani le v posameznem človeku.

Čeprav Jančarjeva kratka dela omenjajo tako rekoč 'družbene pojave', je v središču osebna človekova zgodba, kar ustreza splošnemu razvoju sodobne slovenske proze. Vse je relativno. Zato so edino, kar še vzbuja zaupanje, neposredni občutki človeka, ki jih dojame v določnem času in v konkretnem položaju, »tu in zdaj«.

V zadnjih letih so se v slovenski periodiki pojavila dela, katerih splošna usmeritev dovoljuje govoriti ne samo o naključnih spoznanjih nekaterih talentiranih piscev. V nihanju in nedoločljivosti se kristalizira obnovljena humanistična usmeritev književnosti, nadaljuje se ne le iskanje sebstva sodobnega človeka, ampak tudi vpogled v to, kako nastajajo njegove odločitve. Vse to se kaže predvsem v likih literarnih oseb. Prav kratka pripovedna proza s svojimi žanri, zgodbo, črtico in novelo, lahko najhitreje reagira na te spremembe.

Problematika je prenovljena, vendar je prav zato v bistvu tradicionalna. Dandanes tabuji ne veljajo več, vendar to ni povzročilo kardinalne razširitve ali spremembe tematike. Kot prej so v središču 'večne' človeške teme: ljubezen, razumevanje, strah in samota, otroštvo in starost.

Vidnejše pa so formalne spremembe. Nihalo se je nagnilo proti realistični metodi, ki se je seveda tudi spremenila ter pridobila nove poteze. Tak kot prej je ostal le človek, jedro leposlovne umetnosti. Sicer pa so bile bistvene poteze sodobne

slovenske literature lepo orisane v dveh člankih: prvi je izpod peresa Mitje Čandra in med drugim govori o naraščanju in okrepitvi realistične poetike, drugi, avtorja Toma Virka, pa pozornost usmerja k »majhni« vsakdanji zgodbi in se posveča žanrskemu razvoju kratke pripovedne proze.

Viri

- BIZJAK, Bojan, 2004: Pesek. *Dialogi* 40/5–6. 113–117.
- BLATNIK, Andrej, 2000: *Zakon želje*. Ljubljana: Študentska založba.
- CESTNIK, Mare, 2004: Dan kot toliko drugih. *Nova revija* 22/263–264. 96–106.
- ČANDER, Mitja (ur.), 2004: *O čem govorimo. Slovenska kratka proza 1990–2004*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- FRANČIČ, Franjo, 2004: Valovanje. *Nova revija* 22/263–264. 63–95.
- GLAVAN, Polona, 2003: Nenavadna identiteta Nine B. *Literatura* 15/143–144. 33–41.
- HUDEČEK, Jože, 2004: Potopis. *Nova revija* 22/267–268. 127–143.
- JANČAR, Drago, 2003: Zapeljivec. Dekameron iz Zidanega Mosta. *Literatura* 15/148–149. 40–53.
- JANČAR, Drago, 2004: Nevidni prah. Človek, ki je pogledal v tolmun. ... pripoveduje Lešnik. *Nova revija* 22/265–266. 57–85.
- KLEČ, Milan, 2004: Mladi starci. *Sodobnost* 68/4. 376–388.
- KODRIČ, Zdenko, 2004: Dve zgodbi. *Sodobnost* 68/6. 753–761.
- KOVAČIČ, Lojze, 2003: Golob. *Literatura* 15/142. 34–44.
- KREMENŠEK, Manka, 2003: Podnajemnik. Praznovanje. *Literatura* 15/141. 45–53.
- MÖDERNDORFER, Vinko, 2004: Dve zgodbi: Črke, Zgodba o strahu. *Sodobnost* 68/1. 39–51.
- OSTI, Josip, 2003: Požar v golobnjaku. *Literatura* 15/145–146. 37–48.
- PISK, Klemen, 2004: Tri zgodbe: Boginja. D'Amour. Džizo. *Sodobnost* 68/7–8. 929–935.
- POTPARA, Lili, 2003: Vijolična. Se vam zelo mudi? *Literatura* 15/141. 35–44.
- PREGELJ, Sebastijan, 2004: Službena pot. *Sodobnost* 68/5. 564–571.
- SIMONITI, Veronika, 2003: Egej. Klobuk profesorja Krausa. Jektatura. *Literatura* 15/148–149. 54–70.
- SKUBIC, Andrej E., 2003: Preizkus z jabolkom. *Literatura* 15/143–144. 42–64.
- SVETEK, Irena, 2003: Vodka. Učiteljica književnosti. *Literatura* 15/145–146. 49–62.
- ŠAROTAR, Dušan, 2002: *Mrtvi kot*. Ljubljana: Študentska založba.
- TRATNIK, Suzana, 2003: *Na svojem dvorišču*. Ljubljana: Škuc. 5–44.
- TRATNIK, Suzana, 2004: Kolor televizor. *Dialogi* 40/5–6. 93–99.
- VINCETIČ, Milan, 2003: Daltonizem Friderike F. *Literatura* 15/147. 35–52.
- Все к лучшему. Рассказы современных словенских писателей, 2003. *Новый мир* 4. 88–118.
- Современная словенская проза, поэзия, драма*, 2000. Ljubljana: Slovene Writer's Association.
- Умро в Русию*, 2003. Ljubljana: Študentska založba.

Literatura

- CAPUDER, Andrej, 2003: Heroična doba Slovencev je za nami. *Literatura* 15/150. 354–365.
- ČANDER, Mitja, 2004: O čem govorimo... (... ali potep po sosednjih pokrajinah). V: ČANDER, Mitja (ur.): *O čem govorimo. Slovenska kratka proza 1990–2004*. Ljubljana: Mladinska knjiga. 343–377.
- DIVJAK, Igor, 2002: Samotna figura, zazrta v daljavo. V: Šarotar, Dušan: *Mrtvi kot*. Ljubljana: Študentska založba. 143–154.
- VIDALI, Petra, 2000: Upočasnjene menjave. V: Blatnik, Andrej: *Zakon želje*. Ljubljana: Študentska založba. 175–187.
- VIRK, Tomo, 1998: Čas kratke zgodbe (spremna beseda). V: Virk, Tomo (ur.): *Čas kratke zgodbe*. Ljubljana: Študentska založba. 289–341.

